

Taalkracht voor gemeenten

Het eerste nummer van *ALFA-nieuws* jaargang 2008 (p. 21-22) berichtte over de stand van zaken met betrekking tot 'Van A tot Z betrokken; Aanvalsplan Laaggeletterdheid 2006-2010'. Vanuit de gedachte dat de strijd tegen laaggeletterdheid het effectiefst is wanneer deze op lokaal niveau wordt gevoerd, is in dit aanvalsplan een belangrijke rol weggelegd voor gemeenten. Met het pakket *Taalkracht voor gemeenten* worden zij uitgedaagd een eigen, lokaal aanvalsplan op te stellen om laaggeletterdheid aan te pakken. *ALFA-nieuws* dook erin...

DANIELLE BOON

Taalkracht voor gemeenten presenteert een zestal manieren om laaggeletterdheid op lokaal niveau tegen te gaan. Deze betreffen onder meer het bespreekbaar maken van laaggeletterdheid en het vergroten van de toegankelijkheid van informatie. Ook kan actie ondernomen worden op leesbevordering en de aanpak van taalachterstanden bij kinderen, jongeren en hun ouders. Verder kan men laaggeletterden met en zonder werk stimuleren hun lees- en schrijfvaardigheid te vergroten. Gemeenten die hiermee aan de slag willen, kunnen bij Stichting Lezen & Schrijven het

startpakket *Taalkracht voor gemeenten* aanvragen. Dit startpakket bestaat uit een klapper met informatiebladen en een dvd.

Taalkracht op dvd

Op de dvd wordt uitgelegd hoe *Taalkracht voor gemeenten* lokale overheden op weg kan helpen om laaggeletterdheid aan te pakken. Uitgangspunt is dat ongeveer één op de tien inwoners moeite heeft met lezen en schrijven of dat helemaal niet kan, en dat gemeenten deze mensen in hun communicatie-uitingen tegemoet kunnen komen en hen kunnen motiveren meer te leren. In een videofilm worden zes ambities gepresenteerd om laaggeletterdheid op lokaal niveau aan te pakken. Aan de hand van het verhaal van Rick, een jongeman die, zonder zich daarvan bewust te zijn, jarenlang dyslectisch door het leven ging, komen de ambities een voor een aan de orde.

Als eerste wordt het belang aangestipt van het bespreekbaar maken van laaggeletterdheid. Het onderwerp moet eerst uit de taboesfeer voor men er werkelijk iets aan kan doen. *Taalkracht voor gemeenten* geeft ideeën hoe op lokaal niveau over laaggeletterdheid gecommuniceerd kan worden: bijvoorbeeld via de landelijke campagne *Leer lezen en schrijven*, de serie *Lees en Schrijf!* op de regionale televisiezenders en via de jaarlijkse *Week van de Alfabetisering*. Ten tweede komt aan bod dat het voor gemeenten en hun samenwerkingspartners zaak is de toegankelijkheid van

hun informatie te vergroten. *Taalkracht* geeft suggesties voor het begrijpelijker maken van communicatie-uitingen van gemeenten en bedrijven. Als voorbeeld wordt de gemeente Den Haag genoemd, die een heuse 'taaldokter' inzet: deze buigt zich over onnodig ingewikkelde brieven van ambtenaren en tracht de schrijvers te genezen van hun 'ziekte'. Als derde komt leesbevordering aan de orde als middel om laaggeletterdheid te voorkomen. Gemeenten kunnen ervoor zorgen dat hun inwoners zo vroeg mogelijk beginnen met lezen en dat men plezier aan lezen beleeft.

Leesbevordering is een van de belangrijkste taken van de openbare bibliotheken. Deze kunnen zich met hun activiteiten en acties op kinderen, jongeren en hun ouders richten. Op de dvd komt de openbare bibliotheek van Rotterdam aan het woord, die met haar samenwerkingspartners bezig is aan een actieplan voor het terugdringen van laaggeletterdheid in Rotterdam.

Als vierde wordt uitgelegd hoe gemeentelijke diensten kunnen samenwerken bij de aanpak van taalachterstanden. Gemeenten hebben de regie over het onderwijsachterstandenbeleid, scholen hebben de verantwoordelijkheid voor de uitvoering: samen kunnen zij werken aan het voorkomen of wegwerken van taalachterstanden. Ook consultatiebureaus hebben hierin een rol. Onder het motto 'jong geleerd is oud gedaan' zien we comedian Jörgen Raymann in Urk op bezoek gaan bij het consultatiebureau: hij spreekt daar over het belang van kinderen voorlezen en vestigt de aandacht op de informatiemap *Taalkracht voor consultatiebureaus*. In Rotterdam kunnen ouders die zelf lees- en schrijfproblemen hebben op

de scholen van hun kinderen lees- en schrijfcursussen volgen in het project *Alle ouders doen mee*.

Als vijfde komt de aanpak van laaggeletterdheid onder werkzoekenden aan bod. Veel werkzoekenden kampen met lees- en schrijfproblemen. Door hun laaggeletterdheid niet aan te pakken ontnemen zij zichzelf ontplooiingskansen en houden ze een slecht arbeidsmarktperspectief. Aangestipt wordt hoe het Centrum voor Werk en Inkomen (CWI), het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) en gemeentelijke sociale diensten op dit punt kunnen samenwerken. Voor werkzoekende laaggeletterden is het CWI een van de eerste instanties waar zij terecht komen. Het CWI kan hen snel doorverwijzen naar lees- en schrijfcursussen.

Als zesde en laatste komt de aanpak van laaggeletterdheid onder werkenden aan de orde. Laaggeletterden met een baan hebben vaak moeite goed te presteren. Doordat lees- en schrijfvaardigheid binnen de meeste werksoorten steeds belangrijker wordt kunnen veel laaggeletterden met een baan zich steeds moeilijker staande houden. Zo'n zes procent van de werkenden heeft echt last van feit dat hun lees- en schrijfvaardigheid onvoldoende is. Daar kan wat aan gedaan worden. De gemeente Haarlem nam bijvoorbeeld alfabetiseringsambassadeurs mee naar bedrijven om aan werknemers te vertellen wat het (beter) leren lezen en schrijven voor hen had betekend.

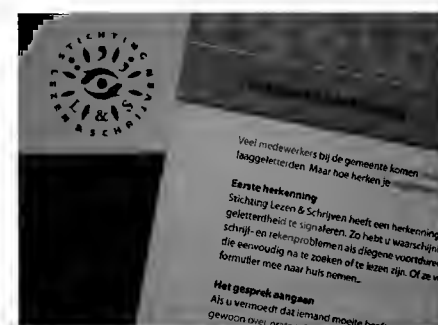
Taalkracht op papier

Het startpakket *Taalkracht voor gemeenten* bevat naast de hierboven besproken dvd ook een aantal informatiebladen. Een ervan geeft uitleg over wat laagge-

letterdheid precies is en hoeveel mensen in Nederland ermee kampen.

Op een volgend blad worden tien redenen gegeven om laaggeletterdheid aan te pakken. Hierin komt het belang van geletterdheid aan de orde voor participatie en integratie, voor deelname aan de democratie, voor de ontwikkeling van zelfvertrouwen en eigenwaarde, voor de verbetering van de volksgezondheid en van kansen op de arbeidsmarkt. Laaggeletterdheid aanpakken helpt mee aan het benutten van het volledige arbeidspotentieel, aan het op peil houden van onze sociale voorzieningen, aan het terugdringen van voortijdig schoolverlaten, aan het optimaal kunnen bijdragen van alle inwoners aan de lokale economie. Duidelijk wordt dat investeren in geletterdheid uiteindelijk winst oplevert op vele fronten.

In de map worden verder de zes ambities om laaggeletterdheid op lokaal niveau aan te pakken nog eens uitgelegd. Voor het bespreekbaar maken van

laaggeletterdheid is een gespreksleidraad toegevoegd. En voor het toegankelijker maken van de informatie van gemeenten op papier, borden en websites bevat de map bladen met tips.

Taalkracht op de website

Behalve het hierboven besproken startpakket geeft ook de website www.taalkrachtvoorgemeenten.nl informatie over de aanpak van laaggeletterdheid op lokaal niveau. De zes ambities komen hier weer aan bod. Men kan allerhande informatie downloaden over laaggeletterdheid in het algemeen, maar ook materiaal van de landelijke campagne *Leer lezen en schrijven* en de informatie van het startpakket. De website bevat daarnaast een nieuwsrubriek met actualiteiten omtrent de aanpak van laaggeletterdheid in diverse gemeenten, en een kaart van Nederland met per provincie veel praktijkvoorbeelden van hoe gemeenten met dit onderwerp aan de slag zijn gegaan. De site informeert over ondersteuning bij de aanpak van laaggeletterdheid op lokaal niveau door drie landelijke instanties: Stichting Lezen & Schrijven, CINOP en ETV.nl. Men kan kennis en ervaring delen met andere gemeenten en provincies. En het is mogelijk om behalve het gratis startpakket ook gratis workshops aan te

vragen die door Stichting Lezen & Schrijven en/of CINOP bij gemeenten gegeven worden.

Wat doen gemeenten?

Taalkracht voor gemeenten leverde door het hele land al een aantal projecten op. Sommigen ervan kwamen aan de orde bij de bespreking van de dvd (zie hierboven). Hier volgen enkele andere voorbeelden uit het startpakket.

De gemeente Oud-Beijerland ontwikkelde voor haar ambtenaren een schrijfwijzer voor begrijpelijke taal en reikt elk jaar een prijs uit voor het meest begrijpelijke stuk. De gemeente Leeuwarden liet haar communicatie analyseren en biedt medewerkers communicatietrainingen aan. Diverse gemeenten voorzagen hun websites van pictogrammen en spraaktechnologie. De openbare bibliotheek van Alphen aan den Rijn richtte een Makkelijk Lezen Plein in. Hier zijn alle materialen voor volwassenen met lees- en schrijfproblemen overzichtelijk bij elkaar geplaatst. In bibliotheken in Amsterdam, Diemen en Oud-Amstel kunnen mensen dagelijks anderhalf uur gratis oefenen op een *Taal pc*. Hierop staat *Netnieuws*, een programma waarmee je lezen kunt oefenen. In

Utrecht kregen tien scholen vier jaar lang actief steun binnen het lokaal onderwijsachterstandenbeleid om hun taalbeleid te versterken.

Beroepsvakdocenten en taaldocenten in het vmbo en mbo kunnen trainingen van CINOP volgen over hoe zij de taalontwikkeling van hun leerlingen kunnen bevorderen. Het ROC Ter Aa in Helmond gaf cursussen lezen en schrijven aan de bezoekers van de Voedselbank, om zo de stap naar andere cursussen te verkleinen. Het Albeda

College verzorgde een cursus voor instanties die zakelijk te maken hebben met laaggeletterden. Deelnemers leerden over signaleren, bespreekbaar maken en doorverwijzen naar de juiste onderwijsinstantie. Stichting MEE en het ROC van Amsterdam ontwikkelden met hulp van onder andere CINOP een cursus *Zelf je zaken regelen* voor verstandelijk gehandicapten. Zij vergroten hiermee hun lees- en schrijfvaardigheid en leren ook sociale vaardigheden die hun zelfstandigheid bevorderen. Haagse medewerkers van de plantsoendienst konden in de winter, wanneer het buitenwerk op een lager pitje stond, een cursus lezen en schrijven volgen. In Venlo ontstond het project *Sla een brug naar het bedrijfsleven* om bedrijven te overtuigen van de voordelen die het investeren in laaggeletterde of laaggeschoolde werknemers hen oplevert. En ook Rotterdamse bedrijven werden attent gemaakt op de mogelijkheden om laaggeletterdheid binnen hun bedrijf aan te pakken. Zij ontvingen een houten kistje met daarin een pluche struisvogel en het boekje *Steek je kop niet in het zand voor analfabetisme*. Na een *quick scan* laaggeletterdheid kan het ROC hen scholing op maat bieden.

Conclusie

Taalkracht voor gemeenten biedt een schat aan motiverende informatie en praktische suggesties over de aanpak van laaggeletterdheid binnen gemeenten, en een platform voor uitwisseling van ervaringen op lokaal en provinciaal niveau. Fijn om te weten dat de aanpak van laaggeletterdheid op lokaal niveau zoveel aandacht krijgt; zo staan alfabetiseringsdocenten er zeker niet alleen voor!